

Sudsko veće

ŽENSKI SUD

Preliminarne odluke i preporuke
Sarajevo
9. maj, 2015.

I FEMINISTIČKA PRAVDA

Žene su stvorile Ženski sud da bi razvile viziju koja prelazi državne granice i teži feminističkoj pravdi, a ne običnom ispunjenju prava. Vi svedokinje ste najbitniji subjekti Ženskog suda. Dugo ste bile nevidljive, potom posmatrane kao žrtve ili kao pravosudni dokazi, ali ste odlučile da pod svojim imenima progovorite glasno i time ste postale svedokinje zločina i nasilja, one koje više ne mogu biti ignorisane. Postale ste deo autentične istorije. Bez vas Ženskog suda ne bi bilo. Odajemo priznanje vašoj hrabrosti i iskrenosti i zahvaljujemo vam se na poverenju.

Visoko cenimo napore organizatorki, saradnica Suda i aktivistkinja iz regiona i celog sveta koje su omogućile rad ovog Suda.

Nakon pomnog slušanja svedokinja protekla dva dana, Međunarodno sudsko veće Ženskog suda predlaže preliminarne odluke i preporuke, koje će Vam saopštiti članice sudskog veća:

II PET OBLIKA ZLOČINA

Počinjeni su mnogi zločini!

Čule smo svedočenja o velikom broju zločina.

Ti zločini su:

1. Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, a naročito

- razdvajanje žena i muškaraca,
- ubistva i nestanci dece, žena, muškaraca i starijih osoba
- razbijanje porodica
- prisilno iseljavanje iz domova
- uništavanje imovine, uključujući domove
- interno raseljavanje civilnog stanovništva, naročito žena

- prisilno nametanje militarističkih uloga radi samoodbrane
- mučenje i ponižavajući tretman

2. Zločin zloupotrebe ženskog tela kao bojnog polja, a naročito:

- ekstremni oblici seksualnog nasilja - tokom oružanih sukoba, uključujući silovanje, višestruko silovanje, seksualnu torturu i ponižavanje, seksualno zarobljavanje i druge forme seksualnog nasilja
- nastavljanje seksualnog nasilja po okončanju oružanih sukoba, i u privatnoj i u javnoj sferi;

3. Zločin militarističkog nasilja, a naročito:

- Nametanje rodnog identiteta putem militarizacije
- Porast ugnjetavanja i zloupotrebe žena
- Vrednovanje i nametanje militarizovane muškosti
- Prisilna regrutacija i mobilizacija muškaraca i dečaka
- Zloupotreba narkotika i alkohola za promociju ratnog huškanja
- Podsticanje nasilja protiv suseda
- Ćutanje o umešanosti države
- Egzodus hiljada muškaraca radi izbegavanja mobilizacije

4. Zločin proganjanja onih koji su drugačiji i u miru i u ratu, a naročito:

- Nasilno proizvođenje i nametanje razlika u identitetima (nacionalni, etnički, romski, verski, rodni, seksualni, po uzrastu i invaliditetu), u svrhu unošenja podela unutar zajednice i legitimisanja nasilja kroz sledeće:
lišavanje posla, prihoda i socijalnih davanja
- lišavanje doma i imovinskih prava
- gubitak državljanstva, što sprečava rešavanje izbegličkog statusa
- lišavanje ličnih dokumenata
- vidno označavanje različitosti (na primer stavljanje traka ili krstova)
- društveno isključivanje, neprijateljstvo - koji su postali pravilo;

Prisilno stavljanje žena u tradicionalne uloge putem

- izbacivanja sa posla
- vezivanjem žena isključivo za dom
- ograničavanjem prava na obrazovanje
- prepuštanjem odgovornosti za decu isključivo ženama, bez ikakve podrške društva
- nametanjem odgovornosti isključivo ženama da prehrane porodice i da obezbede osnovne potrebe u uslovima teškog siromaštva.

5. Zločin socijalnog i ekonomskog nasilja, a naročito:

- privatizacija javnih dobara, uz korišćenje ratnih uslova, kada profit stižu privilegovane elite;
- propuštanje da se regulišu prava zaposlenih na pravedne, bezbedne i dostojanstvene uslove rada bez eksploatacije, uključujući jednaku platu i porodijsko odsustvo;
- propuštanje da se isplate zarade i doprinosi zaposlenima posle otpuštanja;
- propuštanje da se obrati pažnja na pritužbe zaposlenih i da se njima udovolji;
- propuštanje da se zaustavi feminizacija nezaposlenosti, siromaštva i bede.

Sve ove radnje same po sebi su i zločini protiv mira i zločini kršenja ljudskih prava.

Mnoge od ovih radnji jesu genocid, koje je počinila Srbija protiv nesrpskog stanovništva. Takođe, ove radnje jesu zločini protiv čovečnosti, koje su počinile sve države uključene u ratne sukobe.

Žene su se hrabro suprotstavljale ovim zločinima u vreme kada su bili počinjeni, i od tada su se organizovale da bi obezbedile da se oni ne ponove.

Žene su takođe pokazale hrabrost i snagu da prežive ove zločine i da nastave da rade zajedno. Cilj im je pravazilaženje trajnih posledica koje su počinjeni zločini imali na njihove živote.

Zahtevamo pravdu za sve svedokinje, kao i za sve druge koje su preživele zločine.

Zahtevamo pravdu za sve ubijene i nestale zbog počinjenih zločina.

III KONTEKST ZLOČINA: RAT KAO SISTEM KRIMINALITETA

Svedočenja su pokazala da je kontekst ovih zločina zapravo sistem kriminaliteta koji povećava nejednakost odnosa moći između žena i muškaraca. Ovaj sistem sadrži osam ključnih obeležja koja pokazuju pojedinačnu odgovornost u sistemskim zločinima.

1. Ta pojedinačna odgovornost tereti ratne zločince, političko i vojno rukovodstvo, kao i intelektualne elite. Oni su stvorili i održavali ratni sukob i fašističke, etno-nacionalističke ideologije koje su mizogine, heteroseksističke i militarizovane.

Ove lidere su podržali:

2. Vojska, paravojne jedinice i naoružane grupe koje su sprovodile ovu ideologiju putem moći oružja i straha.

3. Odgovornost snose i mediji koji su obnavljali etno-nacionalističke ideje ženskosti, materinstva i položaja žrtve;
4. Odgovornost pada na profesionalce koji su zloupotrebljavali svoje veštine i položaje moći da stvaraju etničke, rodne i druge razlike;
5. Odgovornost pada na ratne profiterere čije su ekonomske aktivnosti podržavale ratnu ekonomiju, osiromašile stanovništvo i povećale patnje žena u ratu, što se pretočilo u posleratnu feminizaciju siromaštva.
6. Odgovornost snose visoki činovnici vlade i administracije koji su osmišljavali i sprovodili diskriminatorsku i nasilnu regulativu, koja je neposredno otežala preživljavanje žena u ratu. Ovo se nastavilo i posleratnom periodu, a nije bilo olakšano merama reparacija.
7. Odgovornost snose verske vođe i zajednice koje su učestvovalе u ovom sistemu kriminaliteta.
8. Odgovornost tereti i međunarodnu zajednicu koja nije zaštitila one u njenoj nadležnosti.

IV ODGOVORNOST

Međunarodno sudsko veće nalazi:

1. Da su države regiona odgovorne za pripremanje, izvršenje i prikrivanje opisanih zločina. Svoju odgovornost moraju priznati javno, jasno i bezuslovno.
2. Da su za opisane zločine odgovorni i građani i građanke koji su mogli sprečiti izvršenje zločina, a to nisu učinili, kao i oni koji su mogli ublažiti ili otkloniti posledice izvršenih zločina, a to nisu učinili, te snose javnu građansku odgovornost.
3. Za neke od opisanih zločina odgovorne su i verske vođe i zajednice, zato što su inspirisale, prikrivale ili opravdavale zločine i nasilje, imajući naročito u vidu one zločine čiji je cilj bio potčinjavanje ili omalovažavanje žena.
4. Za socijalno-ekonomske zločine odgovorne su i korporacije proistekle iz ratnog i posleratnog tranzicijskog pofiterstva, kao i pojedinci - ratni profiteri.

Zajedničko je svim ovim zločinima to što su upereni protiv ljudskog dostojanstva. Minimalni uslovi za ljudsko dostojanstvo su bar tri obroka dnevno, krov nad glavom, poštovanje žena, odsustvo nasilja i ženska solidarnost. Previše je žena kojima ni ti minimalni uslovi nisu dostupni. Vlasti u svim državama moraju ih ispuniti. To zahtevamo bezuslovno.

V PREPORUKE

Slušale smo Vaše zahteve za istinom, pravdom, obeštećenjem i Vašu posvećenost tome da se ovakvi zločini ne ponove. U tom cilju, preporučujemo sledeće:

1. Ova svedočenja i petogodišnji rad na pripremanju Ženskog suda predstavljaju istoriju koja mora biti zapisana i objavljena na više načina. Pored izdanja priređenih za ovaj Sud preporučujemo da zapisi budu dostupni na radiju, televiziji i drugim društvenim medijima, kao i u nastavi, posebno istorije, kao i u udžbenicima i bibliotekama. Oni bi takođe morali biti svedočanstvo u čast žena koje su preživele i pružale otpor. Preuzimamo na sebe da ono što smo ovde čule objavimo u našim zemljama, kao i globalno.
2. Militarizam se mora okončati, a moraju se okončati i načini kojima militarizam manipuliše i učvršćuje rodne uloge. Neophodno je potpuno razoružanje, a vojni troškovi se moraju smanjiti u korist zadovoljavanja društvenih potreba. Moramo se suprotstaviti prisilnoj mobilizaciji civila i privatizaciji sektora bezbednosti.
3. Ekonomska i socijalna prava žena, a naročito pravo na rad, na jednaku i redovnu zaradu, na plaćeno porodiljsko i roditeljsko odsustvo, na odgovarajuće stanovanje, socijalnu sigurnost i zdravstvenu zaštitu, koja uključuje reproduktivna i seksualna prava, mora obezbediti država. Posebno otežan položaj žena zbog neplaćenog i nepriznatog staranja, mora biti priznat i nagrađen. Moraju biti primenjeni standardi Međunarodne organizacije rada i Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) što je minimalna obaveza vlada i poslodavaca.
4. Privatizacija javnih dobara treba da se preobrazi u odgovornost države za društveno blagostanje njenih građana i građanki. Socijalna i ekonomska pravda istovremeno su pojedinačna i kolektivna prava za sve.
5. Vlade su odgovorne za činjenje i nečinjenje da bi se obezbedila pravda za žene, kao i za ukidanje svih vrsta nasilja prema ženama i zloupotrebe ljudskih prava u ratu i u "miru". Sve ovo zahteva obezbeđenje službi kao što su zdravstvena zaštita, pomoći u kriznim situacijama, bezbednog stanovanja, pravne pomoći, i dugih oblika socijalne zaštite.
6. Vlade su odgovorne da omoguće obeštećenje žrtvama i okončanje nekažnjivosti počilaca zločina prema ženama. Za to je potrebna primerena istraga, optužba i kažnjavanje u okviru krivičnog pravosudnog sistema koji mora omogućiti ženama da dostojanstveno pruže dokaze. Okončanje nekažnjivosti mora sprečiti osuđene ratne zločince da zauzmu položaje u javnim službama. Isto tako, moraju se preduzeti mere da se spreči njihovo slavljenje kao heroja.

7. Države i druge društvene institucije, kao što su mediji, obrazovni sistem, verske zajednice, porodice, kao i pojedinci - svi dele odgovornost za okončanje patrijarhalnih i militarističkih stavova koji podstiču nasilje prema ženama.

8. Pojedinci i društvo moraju da osude netoleranciju i nasilje koje se vrši na osnovu svih svojstava (kao što su etnička pripadnost, nacionalnost, versko opredeljenje, rod, seksualna orijentacija, uzrast, invaliditet), a koji se koriste da podele i isključe ljude. Naročito, mržnja zasnovana na ovim svojstvima mora da zameni izgradnja poverenja i poštovanja za osnovno ljudsko dostojanstvo i prava svih, uprkos razlikama.

Žene kažu: Istina, Pravda, Obeštećenje, Solidarnost i Nikad više.

Članice Sudskog veća Ženskog suda:

Prof Vesna Rakić-Vodinelić (Beograd, Srbija) Predsedavajuća
Charlotte Bunch (Center for Women's Global Leadership, Rutgers University, SAD)
Dr Kirsten Campbell (Goldsmiths College, London, Velika Britanija)
Gorana Mlinarević (aktivistkinja i istraživačica, Sarajevo, Bosna i Hercegovina)
Prof Dianne Otto (Melbourne Law School, Australija)
Dr Latinka Perović (Institut za noviju istoriju, Beograd, Srbija)
Vesna Teršelić (Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, Zagreb, Hrvatska)